

ORATIO
S. CHRYSOSTOMI
DE
ECCLESIA
ET
MYSTERIIS

PRÆLECTIONIBVS ACADEMICIS

enucleanda

siftitur

à

CHRISTOPHORO
SONNTAGIO,
SS. THEOL. D.

ejusdemq; primario & Græcæ Lingvæ
Professore, nec non Antistite in Vniversitate
& Eccles. Altdorfina.

Coll. diss. A
114, 57

Literis HENRICI MEYERI, Universit. Typographi.

Anno M DC IC.

a. CXIV. 57.

ALLEGED DOUGH

CHRISTOPHORVS SONNTAGIVS, SS. THEOL. D.

eiusdemq; primarius ac Græcæ Lingvæ
Professor, nec non Ecclesiæ oppidanæ
Antistes

sacrarum literarum & lingvarum
deditiūs.

τῶν πολυποίκιλον Θεῖς αὐθίαν, γνῶσην σύνεσιν περὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ

devotissimè apprecatur.

Quod in nuper a lectione in me recepi, ejus initium, Duce &
Auspice J E S U, crastina parabit dies. Nimirum pensi
Theologici vice prælegam CASUS CONSCIENTIÆ
IN THEOLOGIAM MINISTERIALEM.

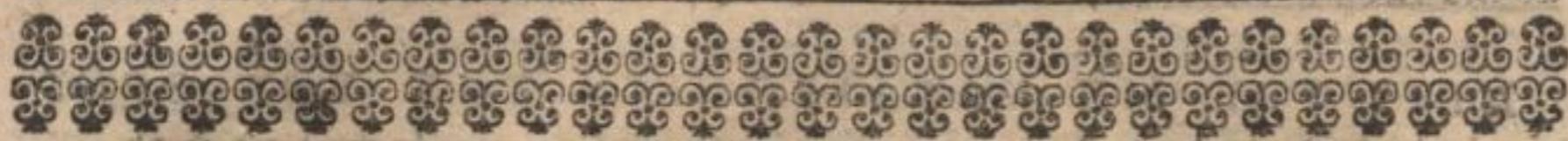
Hoc equidem significanter informabo, in utramq; partem ventila-
bo, ex verbo Dei decidam, & omnia ad usum illum finemq; revo-
cabo, ut futuri ministerii Candidati, qvī in singulis Officii diuinio-
ris actibus, v. g. initiatoriis sive ad vocationem attinentibus,
homileticis, baptismalibus, eucharisticis, nuptialibus, confessio-
nalibus, funeralibus &c. sese gerere debeant, rite ac rede-

3550

3550

noverint. Et quoniam, decernente ILLUSTRI S. R. I. LIBERÆ REIPUBL. NORIMBERGENSIS SENATU, NUTRITIO NOSTRO MUNIFICENTISSIMO, CURATORES UNIVERSITATIS NOSTRÆ GENEROSISSIMI PRUDENTISSIONIQUE Professio-
nem Græcæ Lingvæ, Venerandi nostri Senioris ac Bibliotheca-
rū, D. n. GEORGII MATTHIÆ KÖNIGII, EPICHARMI
Ἐ πολλὰ γένοιςα γεγενέσθαι καὶ εἰπόνται, DE GRÆCIA VETE-
RI ET NOVA LONGE MERITISSIMI, beato obitu va-
cantem mibi benigne addixerunt, ad proximos Veneris & Saturni
dies harum quoq[ue] partium munia & fundiones adoriar. Capessam
autem Orationem S. Chrysostomi de Ecclesia & Mysteriis,
Frontone Ducæo sic eam insigniente, utpote ad comparandam erudi-
tionis Græcæ facultatem maxime utilem, & hoc nomine, cum præser-
tim haud sit in omnium manu, typicis jam formis recudendam. Obser-
vationes in hanc Grammaticas, Rhetoricas, Logicas, Philologicas
ac Theologicas, aliasq[ue] Porismaticas non modo discursibus variis de-
ducam; verum etiam potiores illarum ad calatum dictabo, horam
Beato Domino Antecessori consuetam, oīdavam nempe matuti-
nam, occupaturus, & super novo Clarissimi Viri, Heinrici Christia-
ni Henninii, natione Franci, ac professione apud Belgas confœde-
ratos Medici, paradoxo de Græca Lingua sine accentibus pro-
nuncianda, quod in Ἐλημένῳ suo ὥρθωδε. Trajeti anno 1685.
edito, tueri conatur, nonnihil prolusurus. P. P. Altdorfl Norico-
rum, quinto Febr. die, M DC XCIX.

ORA-

ORATIO
S. CHRYSOSTOMI
De
ECCLESIA ET MYSTERICIS.

 *Dita hæc fuerat Basileæ, anno
MDLII. Martino Cromero in-
terprete: Revisa deinceps à Fron-
tone Ducao Burdegalensi, Socie-
tatis Jesu Theologo, ex Bibliotheca
Francorum & Navarræ Regis exhibita, Tomo
Sexto Operum hujus Patris pag. 666. & seqq.
editionis Parisiensis inserta, ac denuò in
recentiore Wustio-Francofurtana Homiliarum
Tomo Sexto col. 623. & seqq. orbiliterario est im-
pertita. Nobis in præsentia potissimum arrisit
versio Matthæi Dresseri, quam lib. I. Gymn. Lin-
guæ Græcæ pag. 96. & seqq. traditam, & Oratio-
nem ipsam, ad parandam Græci sermonis copiam
atq; facultatem utilem, simul recusam voluit.*

Argumentum Orationis, eodem Dressero
autore.

*Titulus argumentum indicat. Arguit enim Ecclesiæ contem-
ptores, & ad sedulum mysteriorum cultumhortatur.
Est igitur partim ἐλεγκτικὸς λόγος, partim παρανεπέδης.*

A

ΠΕΡΙ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΗ ΚΑΤΑΦΡΟΝΕΙΝ ΤΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΜΤΣΤΗΡΙΩΝ.

Προοίμιον. Ο λίγοι ήμιν σήμερον οι ωδηγενόμδροι ἀρε πί τὸ αὖπον; μνήμης μαρτύρων ὑπηκληθμάν, καὶ δέοις ήμιν ψάντησεν. ἀλλὰ τὸ Διάτημα, εἰλλὰ ράθυμίας αὐτὸς ἐνέβαλε· μᾶλλον γέ τοῦ Διάτημα, αὐτὸς ράθυμίας αὐτὸς ἐνεπόδισεν. ὥστερ τὸ μαρτύριον, καὶ μιεγηγερμόν της ωφελέσεις δὲ δὲν διώατηκαντούσαν. οἱ μάρτυρες τὸ ίδιον αἴμα ἔχεαν πάτερ τὸ ἀληθείας· καὶ σὺ γέ τε Βραχείας ὁδοῦ Διάτημα καταφρονῆσαν διώατηκαν. ἐκεῖνοι τῶν κεφαλῶν απέγεντο Διάτημα, σὺ γέ το πολύτην αἴπαντῆσαν θέλεις διάτημα Διάτημα τὸν δεωπότελον. ὁ δεωπότης Διάτημα σὲ απέγενε, καὶ σὺ δι αὐτὸν ὄκνεῖς. μνήμη μαρτύρων, καὶ σὺ ράθυμεῖς, καὶ αὐτοπέπισκας. δέον εἶτι σε ωδηγηθεῖσα, καὶ ιδεῖν τὸν διάβολον ηπιώμενον, καὶ μάρτυρες νικῶντα, καὶ θεὸν δοξαζόμδρον, καὶ ἐκκλησίαν εφαυτούμδρης. ἀλλ' αἰμαρτωλίς είμι, Φίλος, καὶ τὸ διώαμα αἴπαντῆσαν ἐπειδὴ αἰμαρτωλός εἰ, αἴπαντησον, ἵνα γέρη δίκαιος· τίς γέ το ἀνθρώπων αἴνου αἰμαρτίας, εἰπέ μοι; ή τοκοί οἰδας, ὅποις οὐτοί, οἱ τῷ θυσιαστείῳ ωφελεσθεύοντες, αἰμαρτίας εἰσὶ ωφελωαδέοις; σάρκα γάρ εἰσιν ἐνδεδυμότοις, καὶ σώματι συμπεπλεγμότοις, καὶ ημεῖς οὐτοί, οἱ ὑπὲρ θρόνου καθήμδροι, καὶ διδάσκοντες, αἰμαρτίας συμπεπλεγμέσα. ἀλλ' τοκοί διπλωμάτοιμδροι τὸ θεός Φιλανθρωπίας, γέ δὲ αἴπανθρωπίαν οὐτοῦ ωειδίομδροι. Διάτημα γάρ τοτε καὶ αὐτὸς τὸς ιεροῖς πάντα δηλεύει παρεσκεύασεν ὁ θεός, ἵνα εὖ ἡν αὐτοὶ πάρχοντες, καὶ τοῖς ὄλλοις συγγνώμης διδῶσι. πόσις τοκοί αὖ εἴη πεπτε ωδηγετηγέας καὶ αἰλογίας; ὅποι, αὖ μὲν κιθαρώδοτοι, η ὄρχιτης, η ἄλλος τοις τοιτων ημεῖς καλέσῃ, μὲν μαρτύρης αἴπαντες τρέχομδροι, καὶ χάρεν αὐτῷ τὸ κλήσεως ἴσμδροι, καὶ ημέρας ὄλον κλήρος τὸ ημισυ μέρος αἴναλίσκομδροι, ἐκείνῳ μόνῳ ωφελεσθεύοντες. Τὸ θεός γέ Διάτημα ωφητῶν καὶ διποτόλων ημιν διαλεγομδρός χασμάμεδα, ὄκνόμεδα, καὶ ιλιγγωμδροι. καὶ σὺ μὲν ιπασδρόμω, τοκοί ὄρόφες ὑπηκειμδρός τοτε

DE NON CONTEMNENDA ECCLESIA
DEI ET SANCTIS MYSTERICIS.

PAuci nobis hodie adsunt ; qua de causa ? memoriam *Exordium* martyrum celebramus , & nemo venit obviam. At *ex loci & temporis circumstantia.* viæ spaciū in ignaviam eos conjecit. Imo verò non spaciū , sed ignavia eos impedivit , ut sedulum animoq; erectum nulla res impedire potest. Martyres propriū sanguinem fuderunt pro veritate : & tu ne brevis quidem viæ spaciū contemnere potes. Illi caput propter Christum projecerunt : tu verò ne parvo quidem spacio viæ accurrere vis propter Dominum. Dominus propter te mortuus est , & tu propter ipsum cunctaris. Memoria est Martyrum , & tu desides , & decumbis. Par est te adesse , *Attentio & propositio adhortatio-nis.* videreq; Diabolum vinci , & Martyrem vincere , Domini numq; glorificari , & Ecclesiam coronari. At peccator sum , inquis , nec possum accurrere. Quia peccator es , *Occupatio-* accurre , ut fias iustus. Quis verò hominum est absque peccato ? dic mihi : an ignoras , quod & ipsi , qui ad altare *A genere.* assistunt , peccatis sint affixi ? Carne enim sunt circundati , & corpore implicati , nosq; ipsi , qui in folio sedemus , & *Ab exemplo Sacerdotum.* docemus , peccatis implicati sumus. Sed non diffidimus Dei benignitati , neq; immanitatem illi assignamus. Ob *Anthypophora.* id enim etiam ipsos Sacerdotes affectui servire curavit Deus , ut ex malis , quæ illis accidunt , etiam aliis veniam *Causa fina.* liss infirmitatent. **QUANTA** igitur hæc dementia & temeritas erit ? Si *tis Sacerdotum.* Citharœdus , aut Saltator , aut alius quispiam ejusmodi hominum nos vocet , studiose omnes currimus , & gratia . tiam illi , quod vocavit , habemus , & diei totius di midium consumimus ad illum solum attendantes. Cum verò Deus per Prophetas & Apostolos nobiscum differit , oscitamus , & cunctamur , & quasi singultientes hæremus. Et quidem in circo , cum nullum impositum est tectum ,

A 2

quod

τῶν σίγουτ^Θ, οἱ ἀλεῖς, πολλῶν ὅμιλων καταφερομένων, καὶ αἰνέμε τὸ ὄδωρ εἰς τὰς ὄψις φιπίζοντ^Θ, ἐνήκαστο μανόμηνος, καὶ ψύχεις, γῇ υέτου καὶ μήκεις ὁδοῦ καταφεροντ^θ, καὶ χάριν αὐτὲς οὔτε οἴκια κατέχει, τὰς ἑκατὸν καλύψει μαζεύναται. εἰς δὲ τὰς ἐκκλησίαν ἀπελθεῖν ὁ υέτος γῆρας, καὶ ὁ πυλὸς οὐλυμα γίνεται. καὶ μὴ ἐρωτηθῆ, τίς ἐστιν ὁ αἴρως, οὐδὲ αἰσθάνατος, ηὐ ποι^Θ τὸ φητῶν ὁ δέιδημος, ηὐ τὸ διποσάλων, χάριν κανατατοῦ. Ταῦτα δὲ τὸ ποσῶν, καὶ ἡνίοχων, καὶ σοφιστῶν, καὶ ρητόρων διενόπερον τὰς διπολογίας συντίθησται. Καὶ πῶς ταῦτα αἰνεῖται, εἴπερ μοι; παρήνεστι πολλάκις εἰς θέατρον μὴ αναβαίνειν. Ἑκκοστος, σόκος ἐπειδήποτε. αἰνέσθηται εἰς τὸ θέατρον, παρήκκοστος μὲν λόγος. μὴ αἰχθαθῆται πάλιν εἰσελθεῖν, καὶ αἰκάσται. Ἑκκοστος, καὶ σόκος ἐπειδήποτε, Φησί· πῶς διώαμψῃ εἰσελθεῖν, καὶ αἰκάσται; πέως αὐτὸς τῷ ποσῷ οἰδας, οὐ σόκος ἐπειδήποτε, πέως αἰχθύνη, πέως ἐρυθρόποτε, πέως μηδενὸς ἐλέγχοντ^Θ τὸ χαλινὸν θηλφέρδη, πέως τὸ λόγον μὲν ἔχεις ἐρρίζωμάρον, πέως μὴ Φαινομένη μὲν ηδίδασκαλία μὲν καθαιρεῖται. σόκος ἐπειδήποτε; μᾶλλον εἴσελθε, ίνα πάλιν αἰκάσται τηρήσῃς. Φάρμακον ἔανθη θηλφέρδη σὺν καὶ μὴ καθαρίσῃ σε, τῇ ἀλλῃ ἥμερᾳ σόκον θηλφέρδης αὐτὸς πάλιν; ἔτι πισθιστόμ^Θ, οὐ αὖθρωπε, καὶ θελέτω τέμνειν δρυῖ, λαμβάνεις αἴξιν, εἴτε κέπιδα ρίζαν. ἔαν δῷ μίαν αληγίαν, καὶ μὴ πέσῃ τὸ δένδρον, καὶ δίδωσι τὰς ἄλλας αληγίας; καὶ πιπόρτιν; καὶ πέμπτιν; καὶ δέκτιν; καὶ δεκάτιν; καὶ των καὶ σύ ποιδι. ταῦτα λέγω τοῖς ράθυμοτέροις ἐργαστημένηις, αλλ' ίνα απόδαιτοίργεις κατασήσω. εἰσῆλθες εἰς τὰς ἐκκλησίαν, αὖθρωπε, ηὔιωθης τὸν χειριστὸν σωτυχίας, ἔστιν μὴ διπολαθεῖται, μὴ ἐξέλθῃς. ἔαν γάρ ποτε τὸ διπολύσεως ἐξέλθῃς, οὐδὲ δραπέτης δύθιαν. τὰς ὅλιας ἥμερας ἐν τοῖς σωματικοῖς αἰνελίσκεις, καὶ δύο ἀρκεῖς ἐν τοῖς πνευματικοῖς σόκοις ἀρχολῆις; εἰς θέατρον πολλάκις αἴπερχη, καὶ ἔως τὸ διπολύσεως κατέρχη; καὶ τὰς ἐκκλησίαν εἰσέρχη;

χη,

DE ECCLESIA ET MYSTERICIS.

quod illum operiat, complures multis imbris decidentibus, & vento aquam in ora projiciente, consistunt insani, & frigus, & pluviam, & viæ longitudinem despiciunt, nihilq; eos neq; domi detinet, neq; illum adire prohibet. Ad Ecclesiam verò quo minus eamus, pluvia nobis & lumen impedimento est. Et si quidem interrogetur, quis sit Amos, aut Abdias, aut qui sit Prophetarum numerus, aut Apostolorum, ne hiscere quidem potest. Sed pro equis, & aurigis, & Sophistis, & Rhetoribus callidius defensiones conficit. Ac quo pacto ista tolerari possunt ? *Urget interrogatio.*
Dic mihi. Admonui sæpe, ne in Theatrum ascenderes : *rogationibus*
audivisti, non obtemperasti, ascendisti in Theatrum, non *et responsionibus.*
paruisti orationi meæ ; ne te pudeat iterum intrare, & audire. Audivi & non servavi, inquit, quomodo possim *Quamdiu*
ingredi & audire ? tantisper, dum hoc nosti, quod non servaris, tantisper, dum te pudet, tantisper, dum erubescis, *verbum Dei*
tantisper, dum nemine arguente frenum injicias, tantisper, *audire oporteat.*
dum orationem meam firmatam habes, tantisper, dum me absente doctrina mea purgat te, non servasti. Ingredere magis, ut, cum denuo audieris, serves. Si medicamentum adhibetur tibi, nec purgabit te, nonne alio die *Simile.*
denuo ipsum adhibes ? Sit arborum aliquis incisor, ô homo, cupiatq; cædere arborem, accipit securim, deinde cædit radicem, si unam inlixerit plagam, nec ceciderit arbor, nonne infligit aliam plagam, nonne quartam ? nonne quintam ? nonne sextam ? nonne septimam ? nonne octavam ? Sic & tu facito. Hæc dico, non ut segniores *Aliud.*
reddam, sed ut studiosiores efficiam. Ingressus es Ecclesiam, ô homo, dignus es factus congressu Christi, nisi dimittaris, ne exeras. Si enim ante dimissionem exiveris, *Applicatio*
tanquam fugitus sis reus. Diem totum rebus corporalibus sumis, & horas duas spiritualibus non vacas ? In *Dignitas*
Theatrum sæpe abis, & usque ad missionem non recedis ? *Ecclesiæ.*

A 3

Et

χη, οὐκέ τε τοῖς μυστήριαν ἔξερχη; Φοβήτην τὸν εἰρηνέτα, ὁ καταφρονῶν πρόσγυματ^Θ, καταφρονητού τοῦ αὐτοῦ. οὐκέ Βασιλεῖ μὴ παρεστώς, γάρ δὲ αὐτῶς μετιάτην αὐτέχη. τῷ δὲ τῶν αἰπάντων δευτέρῃ παρεστηκώς οὐχ ισασμένον μετὰ Φόβου οὐκέ τρόμου, ἀλλὰ γελοῦ, αὐτὸς πολλάκις ὄργιζομένος. σοκέ εννοεῖς, ὅπερ τῶν αἱμαρτημάτων ταῦτη μᾶλλον μετρόνως παροξύστες αἴστον; δέ γαρ δέτω τοὺς αἱμαρτίνοντας, ὡς τοὺς μετὰ τῶν αἱμαρτίων μὴ στελλομένους διπορεφεδούς εἶναι διαθέντος. τὸ πιεῖς, αὐνθρώπε; εὐκεληστίᾳ εἶναι καὶ λῃ γυανικῶν πειραζόμενος; οὐ Φειτῆς δέτως ἐνυπερίζων εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ; προνεῖσθαι εἴναι δοκεῖ ηγετοῦσια, καὶ τῆς αἰγαράς αἱμαρτία; εὐαγγελεῖς μὴ γαρ δέδοικες, καὶ αἰχμῇ Φανέοις γυανικα πειραζόμενος, εὐ δέ ναῶ τοῦ Θεοῦ, αὐτὸς πλανεγομένος οὐ, καὶ αἱπειλόντ^Θ τούτοις τούτων, ποιάτων καταπολμάτης κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, καθ' οὐ αἰκινός μὴ ταῦτα ποιεῖν. καὶ οὐ Φειτῆς, γάρ δὲ ἔξετηκας ἵρατήρεον πειραμάτων τῶν καρδίαν διποτλῶν, οὐκέ τὰς ὄφειλμάς. βελτίου τὰς ποιούτας εἴναι πηκούς, η εἰς αὐτὸν πειραζόμενος τὰς ὄφειλμούς. εννόησον, τίν^Θ τοι πληγῶν εἴηκας εὐ τῇ ιερᾷ καὶ Φεικώδῃ μυσταγωγίᾳ, αὐνθρώπε, μετὰ τίνων μέλλαρκας καλεῖν τὸν Θεόν, μετὰ τῶν χερούλων, μετὰ τῶν σερφίμ, οὐκέ τῶν ἄλλων ἀγανίων διωάμεων. αἱαλόγισταί σα τὰς συγχορδίας. δέκεται οὐ τοῦτο εἰς γῆν Πίν, ὅταν ἐντυμηθῆται, ὅπερ σῶμα πειραμάτ^Θ, καὶ σαρκὶ συμπλεκόμενος, μετὰ τῶν αἱσθαμάτων διωάμεων κατηξιώθης αἰνυμεῖν τὸ κεινὸν δευτέρην αἱπάντων. μὴ τούτῳ πλανελυμάτ^Θ τῶν πειραμάτων τῶν ιερῶν κεινῶν, καὶ μυστικῶν ὕμνων ἐκείνων. μὴ βιωνικάς κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἔχε λογισμούς, ἀλλὰ πάντα τὰ γήινα τῆς πλανούσας τῆς σῆς ἐκβαλῶν, οὐκέ τῷδε τοῖς δόξης, οὐκέ μετὰ τοῦ σερφίμ ιπάμενος^Θ, δέτω τῷ Θεῷ τὸν πανάγιον ὕμνον αὐτόφερε. πλανεῖται τοῦτο ἐσέναι καλῶς κατὰ τὸν Θεόν μυσταγωγίας καιρὸν κελεύομενος, ἵνα τοὺς χαμαὶ συρρομένας λογισμούς αἰορθώσωμεν, ἵνα τῶν ἐκλυσιν τῶν

Et Ecclesiam ingrederis, & ante divina mysteria exis? Metue eum, qui dixit: Despiciens rem, despicietur ab ea. Ac Regi quidem astans, ne subridere quidem omnino audes. Cum verò Domino rerum omnium astas, non cum timore & tremore stas, sed ridet sæpe ipso irascente, non cogitas, quod isto modo magis, quam peccatis, irritas eum? Non enim tam eos, qui peccant, quam qui post peccatum non fiunt moderatores, aversari Deus solet. Quid facis, ô homo? In Ecclesia stans mulierum ornatum curiose indagas: non horrescis sic injuriam D E I T E M P L O inferens? Lupanar tibi videtur esse Ecclesia, & foro ignobilior? In foro enim metuis, & pudet te videri mulierem curiose aspicere. In templo verò Dei, cum ipse tecum differit, & minatur, ne ista facias, talia audes eo ipso tempore, quo audis, ne illa facias, nec horrescis, neque stupescis, quod cor officinam iniustitiae reddis, & oculos. Præstat tales esse cœcos, quam ad illa uti oculis. Cogita, prope quem astes in templo, & in tremenda sacrorum administratione, ô homo, quibus cum invocaturus sis Deum, cum Cherubim, cum Seraphim, aliisq; cœlestibus potestatibus. Considera, qui tecum concinant. Sufficit tibi ad modestiam, si cogitaveris, quod corpore circumfusus, & carne implicitus, cum incorporeis potestatibus dignatus sis communem universorum Dominum celebrare. Ne igitur dissoluto animo sacra & laudes illas arcanae participa. Nec temporales per illud tempus habe cogitationes, sed omnia terrena ex animo ejice, teque totum ad cœlum convertens, tanquam ad ipsius prope astans solium gloriæ, & cum Seraphim volans, sic Deo sacrosanctum hymnum exhibe. Iccirco enim stare honestè divinæ administrationis tempore jubemur, ut ad terram trahentes cogitationes corrigamus, ut contractum à nobis

*Reprehensione
suo incon-
stantiae oculi
orum in Eccle-
sia.*

*Dei præsen-
tia in Eccle-
sia.*

*Angeli con-
centores in
Ecclesia.*

*Cœpta ab
heptam de
cognitione*

ad cœlum

ἐκ τῶν Βιωτικῶν γνωμένων ἡμῖν περιγραμάτων ἐκβαλόντες, ὅρθεού ἔμ-
 πεσθεῖν τὸ θεοῦ αὐτοῖς αὐτοῖς δικαιοῦμενοῖς τὴν ψυχὴν. καὶ γὰρ αὐτοῖς
 χειρῶν καὶ γονάτων λέγεται τὸ σώματός του. ἀδέει γὰρ δρομεῦσιν αὐτοῖς,
 γάρ παγκρατίας δικαλέγεται, ἀλλὰ τὴν ἰχθὺν τῶν ἔνδον
 λογισμῶν περικαπεβεβλημένην τὸ τῶν περιστρῶν αὐτοῖς αὐτοῖς, δικαίη
 τῶν ῥημάτων τούτων πρᾶξιν εἶναι. κατὰ γὰρ τὸν τὸν Θεόν σωά-
 ξεως καιρὸν, αἰδελφοί, σὺν αὐτῷ μόνος Βοῶστι τὴν Φεικωδεστή-
 τίνην ἐκείνην Βολὴν, ἀλλὰ καὶ ἄγγελος περιποίησται τῷ δεσπότῃ, καὶ
 δέχαγγελος ἄδονται. ἔχει γὰρ τὸν καιρὸν αὐτοῖς συμμαχοῦντα, καὶ
 τὴν περισφοραίνην Βοηθοῦσαν, καὶ καθάπερ αὐτῷ κλάδος ἐλαῖνην
 ἐκέψαυτες Πτοσείς τῆς Βασιλεῦσσαν, διὸ τὸ Φυτόν ἐλέων καὶ Φιλαν-
 θρωπίας αὐτὸς ἀπομιμήσκοντες. τοῦτο δὴ καὶ οἱ ἄγγελοι τότε, αὐτὸι
 κλάδων τῶν ἐλαῖνην αὐτὸς τὸ σῶμα τῷ δεσπότην περιτενόμηνοι, τὸν
 δεσπότην πρᾶξιν περικαλλάξται τούτο τὸν Αὐτοπίνην Φύσεως, μονονυχὸς λέ-
 γοντες. ὅπερ τούτων δεόμεται, τὸν αὐτὸς Φιλίτας τοῦτος ἡγάπη-
 σας, ὡς τὴν ψυχὴν δοῦναι τὴν ἑστίαν, περὶ τούτων ἐκχέομεν τὸν
 ικετηρίαν, περὶ ὧν αὐτὸς τὸ αἷμα ἐζέχειεν. περὶ τούτων πρᾶξιν
 καλλῆμεν, περὶ ὧν τὸ σῶμα τοῦτο κατέθυσας. τί γὰρ τὸ θεοῦ
 ἐκκλησίας διωτατέρου γένοιτο; μή μοι λέγε τείχη καὶ ὅπλα.
 ταῦτα μὲν γὰρ τῷ ξερόν φαλακροῦται. ἐκκλησία ἡ οὐδέποτε γηρᾶ.
 τείχη Βάρβαρος κατάλυσται, ἐκκλησία δὲ γάρ δαίμονες πειραζονται.
 καὶ ὅπερ τὸ κέρματό τὰ ρήματα, μαρτυρεῖ τὰ περιγραμάτα. πόσιν ἐπο-
 λέμησαν τὴν ἐκκλησίαν, καὶ οἱ πλεμμήσατες απάλοντο; αὕτη δὲ
 περὶ τὸ οὐρανὸν αὐτοῖς οὐδέποτε. ποιῶτον ἔχει μέγεθος ἡ ἐκκλησία, πο-
 λεμαρμήη νικᾷ, Πτοεγλαύκομένη πειραζεται, υπεριζομένη λαμπεστίρα
 καθίσεται. ἐβλούμενη τούτην εἰδέναι, ποῦ Διατερέβεστον οἱ τὸ σωά-
 ξεως καταφρονήσαντες, καὶ τὸν ιερόν τούτης ἀπολειφθέντες τραπέζης,
 μᾶλλον ἡ οἰδα σαφῶς. ἡ γὰρ αὐτὴ αἰστόπων καταγελάσων περι-
 γραμμέτων δικαλέγονται, ἡ βιωτικαῖς εἰσι περιπλωμένοι φροντίσιν. αἴμα-
 φοτέ-

bis ex temporalibus rebus languorem excutientes, rectum coram Deo erigere possimus nostrum animum. Non enim de manibus & genibus corporis dicit: neque cum cursoribus, aut luctatoribus loquitur; sed vires interiorum cogitationum prostratas à temptationibus excitare his verbis mandat. Nam divinæ communionis tempore, fratres, non homines soli hanc tremendam vocem edunt, sed etiam Angeli ad genua accidunt Domino, & Archangeli canunt. Habent enim opitulans sibi tempus, & adjuvantem oblationem. Et quemadmodum homines ramos olearum amputatos Regibus projiciunt, ut per plantam misericordiæ & humanitatis illos admoneant: Sic etiam angeli tunc pro ramis olearum ipsum corpus dominicum prætendententes Dominum obsecrant pro humana natura, propemodum dicentes: Te pro his precamur, quos ipse prior sic dilexisti, ut animam tuam dederis. Pro his preces supplices fundimus, pro quibus sanguinem ipse fudisti. Pro his rogamus, pro quibus corpus hoc immolasti. Quidenim Ecclesia Dei potentius fuerit? ne mihi dicas, mœnia & arma. Hæc enim cum tempore inveterascunt. Ecclesia vero senescit nunquam. Muros Barbari evertunt; Ecclesiam vero ne dæmones quidem superant. Ac quod hæc verba non sint ostentatio, res testatur. Quam multi impugnarunt Ecclesiam, & impugnantes interierunt? Ipsa verò supra cœlum ascendit. Tanta est magnitudo Ecclesiæ: oppugnata vincit, petita infidiis superat, affecta contumelia, illustrior evadit. Scire igitur vellem, ubi commorentur hi, qui communio- nem despiciunt, & huic sacræ mensæ non intersunt: imo verò scio planè. Aut enim de absurdis, & ridiculis rebus differunt, aut temporalibus affixi sunt curis. Utriusque verò rei tractatio venia caret, & pœnam meretur extremam. Ac de priori quidem ne oratione quidem

*Simile.**Potentia Ecclesiæ.**Causæ ab- strahentes de communio- ne.*

B

opus

Φοτέρων ἐγένετο συγχρόμητος απεισέρηπτο, καὶ κέλαστιν ἔχει τὸν
ἔργατόν του. καὶ τοῦτο μὲν τῆς περιέργειας οὐδὲ λόγων δεῖ, οὐδὲ διστομί-
ζεως. ὅπερ ἐγένετο εἰ τὸ τῆς οἰκίας ὑμῶν περιβαλλόμενος περίγυματα,
καὶ τὸν αὐτοῦ φόρητον ἐκεῖθεν αἰώνικα λέγοντες, γάρ δὲ οὗτοι δύνανται συ-
γχρόμητος τοχεῖν, μὴ τὰ πνευματικὰ τὸ γηίσων περιβαλλόμενος περίγυμά-
των, παντὶ πατέρων δῆλον. τίς γάρ οἰκέτης, εἴπερ μοι, τολμᾷ ἡ τὸν δε-
σποτικοὺς πληρώσας Διακονίας, τὸν πατέρα τὸν ιδίαν οἰκίαν Θεμελήσε-
ται ποτε; πως γάρ τὸν αὐτὸν ἐπ' αὐτῷ πάντων μὲν, ἔνθετος φίλον ὄνομα
ἡ δεσποτεία, τοσαύτην τοῖς κυρίοις παρέχειν τὸν αἰδῶν, καὶ τὸν ψα-
κονίων, τὸν ἐγένετος δεσπότην τοῦ θεοῦ ήμῶν μόνον, αἰλλὰ καὶ τῶν αὐτῶν δυ-
νάμεων, μηδὲ τῆς αὐτῆς τοῖς ημετέροις συμδούλοις αἴξειν θεραπείας;
εἴτε δέ μοι διωατὸν δεῖξαι τοῖς ημετέροις ὁ φειδωλοῦς τὴν ἐκείνων ψυ-
χὴν, καὶ ιδετε αὐτὸν ρυπῶσαν, αἰνιχμῶσαν, καποχυμένους, πεπεινω-
μένους καὶ απαρρησίασαν. εἴτε δέ μοι διωατὸν αἰσαπήξαι τὸν καρδίας
τῶν διπολιμπανομόρμων τῆς σωμάτεως. εἴτε δέ μοι διωατὸν υμῖν σίσ τὸ
σωματός αὐτῶν εἰσεληλυθέντα, καὶ τότε ιδετε αὐτὸν καλῶς, πόσων τραυ-
μάτων γέμιστην, ὅσας αἰκάνθας ἐχει. Καθάπερ γάρ γε, γεωργικῶν
τὸν διπολαύγονα χειρῶν, χερστῶν, καὶ υλομονῆς· γάρ τοι καὶ η ψυχὴ,
πνευματικῆς τὸν διπολαύγονα διδασκαλίας, αἰκάνθας καὶ τελεόλυτος ἐκ-
πέμπει. εἰ γάρ ημεῖς οἱ καθ' ἐκάστην ημέραν τῆς τὸ διποσόλων καὶ πε-
φητῶν μετέχοντες αἰρούσασες, καὶ σωματεῖς ἐπωδότες τὸ διπότο τῶν αἰγίων
γεραφῶν ἐπάρδοντες, τοῖς ημετέροις πάθεσι, μόλις κατέχομεν θυμὸν,
μόλις χαλινῆμεν ὄργην, μόλις ἐκβάλλομεν τηκεδόνα φέοντα, μόλις
καταπαύομεν Θεούμενον, μόλις καταπέλλομεν τὸν αἰνιχωτὸν θηρία-
τον εἰς μηδέποτε ταύτης διπολαύγοντες τῆς ιατρείας, μηδὲ τῆς θείας
τατακύοντες διδασκαλίας, πόταν ἐλπίδα σωτηρίας ἐχει; πολλοὶ τοῦ
μυστηρίων ἀπαξέ μετελαμβάνονται γένονται, ἐπεροι ἐγένετο δις, ἄλλοι ἐγένετο πολ-
λάκις. τίνας δὲν τάτων διποδεξόμενος; τοὺς ἀπαξέ, η τοὺς πολλάκις,
η τοὺς ὀλιγάκις; γάρ τοὺς ἀπαξέ, γάρ τοὺς πολλάκις, γάρ τοὺς ὀλιγάκις,

ἄλλοι

opus est, neque demonstratione. Quod verò hi etiam, qui rei familiaris nobis prætendunt negotia, & necessitatem illinc haud ferendam dicunt, veniam nullam consequi possint, quoniam spiritualia terrenis negotiis non præferunt, cuivis manifestum est. Quis enim famulus, *Exemplum famuli.* dic mihi, nisi herile expleverit ministerium, res domi suæ curabit unquam? Nonne ergo absurdum est inter homines, ubi exile nomen est dominatus, tantam Dominis exhibere reverentiam, & obedientiam, eum verò, qui verè est Dominus non nostrum tantum, sed & superarum potestatum, non eodem quidem cum conservis cultu dignari? Utinam possem monstrare vestris oculis illorum animum, ut videretis sordidatum, squalentem, devictum, dejectum, & liberè loqui nihil audentem. Utinam fieri posset, ut aperirem corda dereliquentium communione. Utinam fieri posset, ut in conscientiam illorum penetraretis, & tunc cerneretis bellè, quot vulneribus scateant, quot spinas habeant. Quemadmodum enim terra *Simile de terra inculata.* agricolarum manibus destituta vastatur, & silvescit: Sic & animus, spirituali non perfruens doctrina, spinas & tribulos producit. Si enim nos, qui in dies singulos auditionem Apostolorum & Prophetarum participamus, & assiduas cantiones de sanctis Scripturis occinimus, vix nostrorum affectuum ardorem cohibemus, vix iram frenamus, vix invidiæ tabem ejicimus, vix concupiscentiam sedamus, vix impudentes feras reprimimus; quam spem salutis habebunt, qui nunquam hac fruuntur medicina, neque divinæ doctrinæ auscultant? Multi mysteria semel participant in anno, alii bis, alii verò sæpe: quos igitur ex his probabimus? eos, qui semel, an qui sæpe, an qui raro? Neque eos, qui semel, neque qui frequenter, neque qui raro, sed qui pura conscientia, qui puro corde,

B 2

qui

αλλὰ τὸς μετὰ καθηρᾶς καρδίας, τὸς μετὰ βίου ἀνεπλήπτων αἰσθητοῖς πεφεύγεισιν. οἱ τοιαῦτοις διὰ τοιαῦτας. οἱ δὲ μὴ τοιαῦτοι, μηδὲ ἄπαξ. κείμα γάρ εἰσιν λαμβάνοντο, καὶ κατακερματίζονται. ὥστε γάρ οὐ προφῆτης Φύσις ἡ σοι Θρησκείη, εὖλος εἰς κακόσιον ἐμπέσης, πάντα δυστέλλεις καὶ Διάφερεις, καὶ γίνεται νόσος αἴφορος· ὅταν δὴ καὶ τὰ τοῦ Φεικτῶν μυστήριαν. τραπέζης δύπλαυφος πνευματικῆς, τραπέζης Βασιλικῆς, καὶ πάλιν Φύρες Βορβόρων. τὸ σῶμα μύρῳ χρέεις, καὶ πάλιν δυσωδίας αληροῦς, μετὸν ἐνθαῦτον τὸ μεταλήψεως μετέχων, οἵτε δέκανοι σὺν πεφεύγεισιν τῶν αἱμαρτημάτων τὸ παντὸς χρόνος. καὶ πάλιν ἑβδομάδῃ παρελθούσης, ἐκδίδωσι σκυτὸν τοῖς πεφεύγεσιν· εἰπὲ δὴ μοι, εὖλος οὐ γινάντος τοῖς παταράκοντας ημέρας δυστὸν νόσον μακρῆς, πάλιν σκυτὸν ἐκδῶσι τοῖς νοσηποιοῖς ἐκείνοις, ὃντες καὶ τὸν πεφεύγεσιν κέπον αἴπαλεστοις; Εἰ τοίνυν τὰ Φυσικὰ μεθίσταται, πολλῷ μᾶλλον τὰ πνευματικὰ, οὐ πελεῖως εἰπεῖν, τὰ τῆς πεφεύγεσιν; καὶν μὴν ὅτι τὸ σῶμα, διὸ τὸ θεωρῶν μετέχει σιτίων. τοσαύτης δὲ δυσωδίας τὸν ἐν τῇ ψυχῇ μυστηρίων τολμᾶς κοινωνεῖν; εἰπέ μοι, καὶ πότες τεύχη συγγνώμης; Φησὶ γάρ οὐ θεῖται δυστέλλονται· οὐδέποτε πίνων αἴναξίας, ἐνοχθοῦ ἔται τὸ σώματος καὶ τὸ ἄιματος τὸ πυρί. ταῦτα ἔτι, τὰ αὐτὰ δύστηλα δίκια, ὅσια παροστήσονται πιστεῖαν οἱ εαυτώσαντες τὸ Χειρόν. καθάπερ γάρ ἐκεῖνοι οἱ σφαγεῖς ἐνοχοί εἰσι τὸ ἄιματος, ὅταν καὶ τοιοὶ αἴναξίας κοινωνήσαντες τὸ μυστήριον. ὥστε γάρ ἄντε Διάρρηξη τε τὰ πορφυρίδα τὸ Βασιλικέα, αὕτε μολυνόν Βορβόρων, πεφεύγεσιν εἰς τὸν ἐνδυτα-αὐτοῦ ἐνύπερτον Βασιλέα· ὅταν δὴ καὶ ἐντοῦ θεοῦ οὔτε σύνελόντες τὸ σῶμα τὸ δεαποιητόν, οὔτε αἰκαδέρτῳ δεχόμδιοι τῇ Διάνοιᾳ, ὁμοίως ἐμπαροινάστητῷ ἐνδύματος τῷ Βασιλικῷ. διέρρηξεν μὲν οὖν αὐτὸς εἰς διδαῖον τῷ εαυτῷ, μολυδῆς δὲ καὶ αἰκαδέρτῳ δεχόμδῳ αὐτῷ, τῇ ψυχῇ. ὥστε οὐ καὶ Διάφορα τὰ τοῦ πεφεύγομένα, αλλὰ τὰ τὸ οὐρανοῦ ισαναντα. ταῦτα πολλῶν καθήψατο, ταῦτα

πολ-

qui inculpata vita. Tales semper accedant: qui verò tales non sunt, ne semel quidem. Judicium enim sibi sumunt & condemnationem. Quemadmodum enim esca natura ad nutriendum apta, si in eum, qui cibum fastidit, inciderit, omnia perdit, atque corrumpit, fitque morbi occasio: Sic etiam tremenda mysteria. Mensa frueris spirituali, mensa regia, & rursum permisces cœno. Corpus unguento oblinis, & iterum fœtore imples. Si anno expleto communione utaris, putas satis tibi esse ad purgationem peccatorum cuiusvis temporis. Et iterum septimana præterita ad priora redis. Dic, quæso, si ex diuturno morbo ad quadragesimum diem convalescisti, & ad ea, quæ morbum procreant, reverteris, nonne priorem etiam laborem perdidisti? Quod si naturalia mutantur, quanto magis spiritualia, vel ut planè dicam, voluntaria? Et si corpus olet, ne communes quidem cibos capit. Cum vero tantus fœtor in anima est, mysteria participare audes? Dic mihi, qualem etiam veniam consequeris? Inquit enim divinus Apostolus: Qui manducat, & bibit indignè, reus tenebitur corporis & sanguinis Domini, hoc est, eandem dabit poenam, quam persolverant hi, qui crucifixerunt CHRISTUM. Ut enim illi jugatores rei sunt sanguinis: Sic etiam hi, qui indignè participant mysteria. Sicut enim sive quis purpuram regiam disrumpat, sive luto contaminet, æquè contumelia afficit Regem, qui induit illam: Ita sanè hic etiam, & qui peremerunt corpus dominicum, & qui mente impura sumunt, æquè ludibrio habent indumentum regium. Disruperunt itaque illud Judæi cruce, contaminat verò impurus, qui id accipit, animo. Proinde quamvis diversa sunt delicta, par est tamen contumelia. Hoc multos pupigit, hoc multos turbavit, discruciat conscientiam Epiphona.

*Comparatio
cibi corporalis &
mystici.*

*Terret mis
nis judicii.*

πολλὸς ἐθερύβησεν, ἔδεικε τὸ σωμαῖδος τὸ ἀκόντων, μᾶλλον ὃ ἐχὶ τὸ
ἀκόντων μόνων, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ τὸ λέγοντος περὶ οὐρῶν. τοινὴ γάρ τη
διδασκαλία, καὶ τὰ τραύματα· διὸ καὶ καὶ τὰ Φάρμακα Ἐπιπ-
τυμι. τότε τῆς τοῦ Θεοῦ Φιλανθρωπίας ἕργον εὔχεται, ἀστε καὶ τὸ λέγον-
τα, καὶ τὸ ἀκόντιον τοῖς αὐτοῖς ταὐτοῖς νόμοις, τὸ αὐτῆς κοινωνεῖν
Φύσεως, ὁμοίως ἐκεῖσον ταύτην εἶναι τοῦτονταίνοντα. Διὰ τοῦτο; οὐα-
μετὰ συμμετέσθιας ποιῆται τὸ Ἐπιπτύμησιν, οὐα συγγνωμονικὸς γίνεται τοῖς
αἱμαρτώντοσιν, οὐα αἰναμικησκόμδιοντος τῆς οἰκείας αἰδενείας, μή αἴφο-
ρητου ποιῆται τὸν ἐλεγχον. αὖν τοίνυν ἴδης τιναὶ τὸ μετὰ σὺν σωματελε-
ζομδίων προτεύοντα, καὶ μυστηρίων προσερχόμδιον, εἰπε τῷ τέτων Δια-
νομεῖ· ὁ δεῖνα αἰνάξιον μυστηρίων, κάλυσσον τὸ βέβηλον τὸ ἄγιον. εἰ
γὰρ μή διηγεῖται τὰ δικαιώματα τὸ θεότητος ἀξέντη, ἐννόησον,
οἷα προβεβήσεται τὸ τῆς κολασεως αὐτῷ, ἐπιν καὶ τὸ ιερᾶς ἀπίηται τερ-
πεῖται. σὸν αὐτῷ ἐτούτῳ μόνον, ἀλλὰ καὶ σὸν τῷ συσκιάζοντι. οὐ γὰρ εἰπε,
καὶ ἐμοίχθυες, αἱλλαὶ μετὰ μοιχῶν τῶν μερίδα σὺ επίθητ. Βαβαῖ, ἡλί-
κον ἐτὸν κακὸν, πεινάλλον τῶν ἄλλων τὰς σηπεδόνας. κοινωνὸν γάρ σὲ
Φησιν εἶναι τὸ Ἐπί τῷ πλημμελήματι τιμωρίας, καὶ εἰκότως. ὁ μὴ
γάρ ἔχει τὸ πάθον τοῦτον, εἰ καὶ αἰσύγνωτον τὸ πρόφασις. οὐ τοῦ
τοῦτο. τὸν τοῦτον ἔνεκεν τὸ ηδονῆς σὸν δύπλασιν τὸ κολασεως κοινω-
νὸς καὶ μερικὸς γίνεται; αἱλλά επίδη σφοδρότερον τὸ αἰνάξιον τὸ θείων με-
ταλαμβανόντων μυστηρίων κατηψάμενο, αἰναγκαῖον καὶ πρὸς υμᾶς
Διεκονυμένος Διαλεχθεῖσαν λοιπὸν, ὥστε μὲν πολλῆς τὸ απόδητον Διεγέ-
μεν ταύτῃ τῷ δῶρῳ. οὐ μικρὰ γὰρ κάλασις υμῖν. εἰ γὰρ σωμαῖδόπει τὸν
πονηρὸν συγχωρήσοντο ταύτης μεταχεῖν τὸ τερπέῖται, τὸ αἷμα αὐτῷ,
σκῆττον σκητηθῆσεται τὸ υμετέρων, καὶ τοιαῦτος οὐ, καὶ τοπαρ-
χοντος, καὶ αὐτὸς ὁ τὸ Διείδημα πεικείμενος. αἰνάξιος ἐτοστή,
κάλυσσον. μείζονα δεωσότειν ἔχεις. μή παροξυσθῆς σὺ τὸ δεσμότειν, σὸν
σκηναθεῖσαν τῷ σῶμα τάττε. μή διόφορος δός αὐτὸν προφῆτα, αἱλλὰ καὶ

audientium, immo verò non auditorum solum, sed & meam ipsius, qui dico, prius, quam vestram. Communis enim doctrina, communia vulnera. Idcirò communia etiam remedia adhibeo. Id Dei humanitatis opus fuit, ut & dicens & audiens iisdem legibus subiecti sint, ut eandem naturam participant, ut similiter reus sit, quisquis transgreditur. Quare? ut cum moderatione increpet, ut ad ignoscendum proclivis sit peccantibus, ut propriæ infirmitatis memor, non intoleranter arguat.

Quocirca si videris aliquem è familiaribus tuis scortantem, & sacra adeuntem, dic dispensatori istorum: Iste mysteriis indignus est, prohibe profanum à sacris. Si enim indignus est talis, qui statuta Dei enarret, cogita, quanta illi accedit pœna, cum & sacram tangit mensam. Non autem ipsi solum, sed tibi etiam obnubenti. Non enim dixit, & mœchabar, sed cum adulteris portionem tuam ponebas. Papæ! quantum est malum, cooperire aliorum putredines? Socium enim te, inquit, esse pœnae commissi delicti, & meritò. Ille enim affectum potest prætendere, quamvis veniam prætextus non mereatur; tu verò ne quidem id potes. Cur igitur, cum voluptate non fruaris, supplicii sis socius atque particeps? Sed quoniam acrius indignè divinis utentes mysteriis pupugimus, necesse est etiam ad vos, qui ministratis, verba facere deinceps, ut studio magno dona ista distribuat. Non enim exigua pœna vobis impendet. Si enim, vobis consciī alicujus malitiæ, siveritis eum hujus mensæ participem fieri, sanguis ipsius ex manibus vestris reposcetur, sive dux exercitus is fuerit, sive equitum magister, sive ille ipse, qui diademate circundatus est. Indignè autem si accedat, prohibe: majorem habes Dominum: ne irrites tuum Dominum, dum non expurgas cor-

-ITRA

τῶν διδενέας ἐκεῖνού ἔρχεται μετέξων, καλύσθε μὴ Φοβηθῆς. Φοβήθης τὸν δεσμότην θεὸν, μὴ τὸν αὐτόρωπον. ἀντὶ τὸν αὐτόρωπον Φοβηθῆς, καὶ τὸν αὐτόν καταγελασθῆση, καὶ τὸν παροξυσμοῦ. ἀντὶ τοῦ θεοῦ, καὶ αὐτόρωπος αἰδεσμόντος, καὶ τῷ θεῷ Φιλητός. εἰ τοῦ αὐτοῦ καὶ τολμαῖς, ἐμοὶ προσίγαγε, καὶ συγχωρήσω τὰ ταῦτα τολμαῖσα. τῷ ψυχῆς δυνατόσημα πρόπερον, ἢ τῷ αἵματος μεταδῶ τῷ δεσμοῖν τῷ παρ' αἴγιαν, καὶ τὸ αἷμα τὸ ἐμαυτὸν πρόσημα πρόπερον, ἢ μεταδῶ αἵματος τῷ φρεγάδας πέρι τὸ πρόσωπον. πρεστίου γοὺρ περηφῆται τῷ βίῳ μᾶλλον πλεὶ τὸ θεόν, ἢ πλεὶ τῷ βίῳ αὐτῷ τῷ θεῷ, ὡς πρέσβος, κεράτῳ, πυρὶ, καὶ προσκύνησι, νῦν καὶ αὐτῷ, καὶ εἰς τὰς αἰώνες τῶν αἰώνων, αἷμι.

*Zelus pius
Chrysostomi.* corpus hujus. Ne gladium des pro esca. Sed quamvis ex infirmitate veniat ille participaturus, prohibere ne verearis. Metue Dominum Deum, non hominem. Si hominem metueris, & ab illo derideberis, & Deum irritabis. Si verò Deum, etiam hominibus verendus eris, & carus Deo. Sin ipse non audes, mihi adduc; non sinam talia committi; animam prius dimittam, quam sanguinem Dominicum præter dignitatem porrigam, & meum ipsius sanguinem prius profundam, quam sanguinem tam tremendum secus, quam convenit, porrigam. Satius enim est vita privari potius propter Deum, quam Deo propter vitam, cui convenit gloria, potentia, honor, & adoratio, nunc & semper, & in secula seculorum, Amen.

ARTI-

ARTIFICIVM RHETORICVM CVM SCHOLIIS DRESSERI.

Ολίγοι, pauci] Exordium ex temporis & loci circumstantia. Πρότοις est: Pauci in hoc die festo sanctorum martyrum veniunt in templum.

ἄλλα τὸ, at viæ] Indagatio causæ paucitatis auditorum per occupationem & correctionem.

οἱ μάρτυρες, martyres] Amplificatio per comparationem martyrum Christi, & suorum auditorum, ex majori.

δέοντες, par est] Attentionis locus, monens de rei, quæ agitur, magnitudine. Estq; κατάσασις sive propositio exhortationis.

ἄλλα αἰωρτωλος, at peccator] Occupatio, quæ solvitur per inversionem.

πος δε, quis verò] à genere.

η τού, an ignoras] à Sacerdotum exemplo.

ἄλλα τού, sed non] Anthyphora. Opponit enim peccato efficax remedium, scilicet fiduciam misericordiæ Dei.

διὰ τοῦτο, ob id] Causa finalis infirmitatis Sacerdotum, ut nimirum infirmis æquiores fese præbeant.

πόσος τού, quanta igitur] Comparatio studii in res profanas & spirituales, ex minori.

καὶ πώ, ac quo] urget interrogationibus & responsionibus, ut torporem excutiat, & curam verbi divini excitet.

πῶς διώαμου, quomodo possum] Quam diu verbum Dei convenienter audire, scilicet, quoad, quantum proficiamus, non pœnitentebit.

Φάρμακον, medicamentum] Simile de applicatione medicamenti ad locum affectum. Item de incisore lignorum.

ταῦτα λέγω, hæc dico] Usus seu applicatio similiū, ad declarandam necessitatem & assiduitatem audiendi verbi divini.

εἰσῆλθες, ingressus] Dignitas Ecclesiæ, quæ est congressio hominis & Christi, unde, antequam dimittatur, discedere non licet. Forma argumenti est ejusmodi: *Ex colloquio Christi non licet homini discedere, antequam dimittatur.*

In Ecclesia congregatur homo cum Christo.

Igitur discedere ante dimissionem illam non licet.

C

EAD

εὰν μὴ διπλυθῆς, nisi dimittaris] ex hoc verbo διπλύειν absque dubio nata est vox Latina Missæ, quod consummatis sacris Sacerdos turbam seu cœtum dimiserit, seu missum fecerit, ut domum ire liceret. Est enim decreto Concilii Aurelianensis prohibitum, ne quis antè discedat, quam missæ sive dispensationis divinæ solennitas completa sit. Recitatur hoc decretum tertia parte decretorum de consecratione, distinct. i. c. cum ad celebrandas. Nam mittere seu missum facere pro dimittere Ciceroni etiam & Terentio usitatum fuit dicere.

Baptista Mantuan.

*Missa vocant nostri, vox est hebræa, tributum
Significans, ipsum sacrorum in fine sacerdos
Nominat, & populum sacro jubet ire peracto.*

τὸν ὥλην, diem totum] Comparatio temporis, quod corporalibus rebus tribuitur, & illius, quod in cultu divino ponitur.

Φοβήθηπ, metue] Ab autoritate.

ἡγῷ Βασιλεῖ, ac Regi] Alia comparatio morum & gestuum, erga Regem politicum, & Deum.

σὺν ἐνοῖς, non cogitas] effectus levitatis in rebus divinis, scilicet, iræ divinæ provocatio.

τί ποιεῖς, quid facis] Reprehensio inconstantiae oculorum in Ecclesia, quæ animi attentionem distrahit.

πορνῶν, lupanar] Comparatio locorum profanorum cum Ecclesia, ex minori.

ἐν ᾧ τῷ, in templo] Amplificatio dignitatis. 1. Ab autoritate Dei, cuius voce templum personat. 2. A commilitonibus sive sociis angelis. Cherubim, id est, angeli florentes sicut pueri. Seraphim, id est, ardentes seu lucidæ essentiæ. Cum his concentoribus sonare Dei laudes inæstimabilis est dignitas.

μὴ τόνω, ne igitur] Conclusio argumenti à dignitate: quæ est seria adhortatio, ut animo puro & omnibus aliis curis vacuo sacris intersimus. Forma est talis:

In rebus seriis acri attentione opus est.

In templo Dei agitur res seria.

Igitur attentione animi magna opus est.

Ἄλλα γάρ τότο, Idcirco enim] à causa impulsiva seu finali attentionis in templo præstandæ, ut videlicet oculos & mentem totam in Deum convertamus, & conjiciamus.

κτ'

καὶ τὸν, Nam divinæ] Ratio ex majori: Ipsi etiam Angeli & Archangeli in templo Deum proni adorant, & celebrant nobiscum.

ἔχοντες, habent enim] id est, illa ipsa occasio in templo cum hominibus laudandi Deum invitat eos ad celebrationem Dei ardenter. Oblatio verò Ecclesiæ, qua angeli adjuvantur, hoc est, incitantur ad laudandum Deum, est Christus, qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem & victimam Deo in odorem fragrantiae, secundum Paulum Ephes. 5. Hæc enim victima est præcipuum laudis & cultus nostri objectum, per & propter quod Patrem celebramus. Hujus oblationis Ecclesia grato pectore recordatur, cum aliâs, tunc in primis in sacra cœna, juxta mandatum Christi: Hoc facite in mei commemorationem.

νὰ καργίπε, & quemadmodum] Simile: Sicut oleæ ramus placat Reges: Sic deprecatio Angelorum pro hominibus propter Christi mortem mollit Deum.

Corpus Dominicum prætendentes] id est, Christi mortem Patri in memoriam revocantes, & propter eam bona hominibus precantes. Sic enim & nos orantes Christum Mediatorem & Intercessorem prætendimus. Et Christus ipse vulnera sua ostendit Patri, eoq; velut umbraculo & velamento nos tegit adversus æstum divinæ iræ. Exemplum, quamvis rei tantæ non per omnia respondeat, ex Themistoclis historia capi potest, qui supplicatus Admeto Molosforum Regi, filium Regis puerum amplexus ad focum ejus se projecit, confidens, se modo isto securum fore. Eodem enim fermè pacto nos supplicantes Deo Patri Filium objicimus, seu prætendimus, ut per eum securi esse possimus.

πὲρ τοῦ θεοῦ, Quod enim Ecclesia] Potentiæ Ecclesiæ declaratio per comparationem cum aliis munib[us].

ἰεράτευμα, Scire igitur] Conclusio argumenti de potentia Ecclesiæ: Ecclesiæ vis invicta est; quid igitur est, quod multi eam contemnunt? συνάξεις conventus publicus ad peragendum Dei cultum, & καὶ ἡ ἐξουσία ipsum sacramentum cœnæ.

μᾶκρος δὲ οἰδη, Immo verò scio] Causa absentiae hominum ab Ecclesia duplex, vel levitas, vel cura rerum temporalium, tum utriusq; pœna.

τὸν δὲ οἰκέτην, quis enim] exemplo famuli demonstrat, divinarum rerum curam esse anteferendam.

εἴτε δέ, Vtinam possem] Votum oratorium, ut possit ad oculum demonstrare atrocitatem rei, indeq; homines abducere.

καργίπε τὰς, quemadmodum enim] Simile de terra inculta, ad declarandam animæ immanitatem, quæ cœlesti doctrina non eruditur.

εἰ τοις ίησις, si enim nos] ex majori. Qui assidue versant scripturas, non satis reprehiment affectus. Igitur multò minus reprimunt eos segnes verbi auditores.

τὰ ἀναιρετα, impudentes feras] rapidos affectus. Metaphora.

πολλοὶ

πολλὰ τῶν, multi mysteria] De vero usu cœnæ sacræ per subjectionem & divisionem personarum, utentium sacramento cœnæ.

κρίμα ψ, judicium enim] id est, judicii & pœnae sc̄reos faciunt. Estq; id effectum abusus cœnæ Dominicæ satis horibile.

ἄσπερ ψ, quemadmodum enim] Comparatio cibi corporalis & mystici secundum subiectum & effecta. Mysterium μυστήματος, res arcana, sacramentum, rei arcanae aperta actio, διά τὸ μύζην, quod est mutare. Vocantur autem hoc loco mysteria tremenda, quod sint reverenter religiosq; usurpanda.

τεφτίζως, mensæ] Ex dignitate mensæ Dominicæ ostendit, vitam purè esse agendam. μετ' οὐσιῶν, si anno ex] Reprehensio eorum, qui anno vertente semel duntaxat cœna saera utuntur.

σὺν δὲ μοι, dic quæso mihi] Simile eorum, qui ex morbo convaluerunt, & priora faciendo iterum sc̄le perdunt.

εἰ τόνυν, quodsi igitur] Applicatio ex minori.

φησὶ ψ ὁ Ἰησοῦς, Inquit enim divinus] Pondere testimonii apostolici terret conuances, pœnam abusus cœnæ Dominicæ inculcans.

καρδιαπορεψ, ut enim illi] Comparatio pœnae crucifigentium Christum, & indignè intentum cœna ejus sacratissima.

ἄντερ ψ, sicut enim] Aliud simile eodem spectans.

διέρρηξαν, disrupterunt] ἐπιχήρωσις, enarratio similitudinis.

τὸ πολλῶν, hoc multos] Epiphonema alludens ad locum communem de efficacie doctrinæ, & communi consolatione.

Ἄγαρ, quare] Repetitio causæ, cur affectionibus æquè obnoxii sint doctores, atq; auditores.

ἄντερ τόνυν, quo circa si] Consequens : Ergo indignum ab usu cœnæ Dominicæ arce. Hujus antecedens erat : Indignè sumentes corpus Christi, contumelia eum afficiunt.

εἰ ψ μὴ, Si enim indignus] Comparatio ex pari ex Psalmo 50. Impio non licet enarrare statuta Dei. Igitur nec sacram mensam attingere.

εἴτε αὐτῷ, non autem ipsis] μεταστοιχία. Extenditur enim pœna hujus delicti ad consentientem etiam aut occultantem.

βαθαῖ, Papæ] Exclamatio de occulatōribus alieni sceleris.

άντερ ἐπειδὴν, sed quia] Ratio à pœna, cujus se participes, & reos faciunt ministri.

μεταγόνα διατάξεις, majorem habes] Ab autoritate tremendæ majestatis divinæ.

καὶ συναγορεύων, dum non expurgas] id est, præparas per veræ pœnitentiæ concionem, ut peccandi propositum abjiciat, & fide remissionem peccatorum petat.

μὴ ξιφοῦ, ne gladium] Antithesis. Non cibum, sed gladium porrigit corpus Christi indignè sumentibus.

ἀντερά καὶ, sed quamvis] Occupatio. At ne imbecilles quidem admitte, scilicet, in quibus nulla veræ pœnitentiæ signa comparent.

ἄντερ ἀνθρώπων, si hominem] Pœnae & pœnalia metus hominum & Dei.

εἰ δὲ αὐτὸς, sin ipse] Sibi adduci jubet parere recusantes, suum simul declarans zelum adversus pertinaces.

κρείττον ψ, Satius enim] Ratio severitatis usurpandæ in ministerio, ab utili. Est autem in hoc loco notanda perspicua asseveratio μετεδόσεως participationis sive distributionis corporis & sanguinis Christi verè præsentis : utpote ob cujus præsentiam tremere & horrere debemus.

ἡ περίη, cui convenit] Clausula σύγχεται.

F I N I S.

Coll. oliss. A. 114, misc. 57